

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет Історії та філософії
Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін

Силабус курсу

Історія Одеського університету

Обсяг	Кількість кредитів – 3 Загальна кількість годин на вивчення курсу – 90
Семестр	1 (Осінній) 2025-2026 навч. року
Дні, час, місце	за розкладом
Викладач (-і)	Вадим Михайлович Хмарський
Посилання на профіль викладача	https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/hist/kafedry-ta-inshi-strukturni-pidrozdzily/ua-history/staff/731-khmarsky
Контактний телефон	+38 097 71 60 260
Е-mail	khmarskyi@onu.edu.ua
Робоче місце	Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін
Консультації	розклад присутності на кафедрі – щочетверга

КОМУНІКАЦІЯ

Е-mail, група у месенджері «Телеграм», телефон, очні зустрічі

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни

Історії та сьогодення Одеського національного університету імені Іллі Мечникова як державної інституції та феномену освіти і науки на півдні України у ХІХ-ХХІ століттях – першого закладу вищої освіти не лише на півдні України, а й на всьому узбережжі Чорного моря.

Пререквізити і постреквізити курсу (Місце дисципліни в освітній програмі): Вступ до спеціальності, базові шкільні знання з історії України та всесвітньої історії.

Мета курсу.

Поглиблення знань щодо основних етапів становлення та розвитку першого ЗВО на півдні України для формування відчуття причетності і гордості за свій університет.

ознайомлення здобувачів, формування мотивації та готовності до самостійного пізнання проблем історії вищої освіти і науки, залучення їх до науково-дослідницької діяльності з означеного напрямку.

Завдання дисципліни: 1) надання знань про основні етапи історії Одеського університету; 2) формування умінь соціально-історичного

аналізу змісту і форм організації освітнього та наукового процесу на прикладі Одеського університету; 3) формування умінь самостійної науково-дослідницької діяльності в царині історії університету; 4) ознайомлення з політикою пам'яті та основними місцями історичної пам'яті в Одеському університеті.

Очікувані результати: здобувачі повинні *знати* джерельну базу до вивчення курсу; історіографію з проблематики курсу; основні етапи становлення та розвитку першого ЗВО на півдні України; основні наукові школи Одеського університету, їх досягнення та представників; *вміти* здійснювати соціально-історичний аналіз змісту і форм організації освітнього процесу і наукових досліджень в університеті на різних етапах розвитку; узагальнювати фактичний матеріал, набутий під час лекцій та самостійно опрацьованих джерел до курсу; застосовувати знання з методики наукових досліджень при опрацюванні різних джерел; робити висновки з вивченої теми.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год. / 6 год.) та семінарських /практичних (14 год. / 4 год.) організації самостійної роботи здобувачів (60 год. / 80 год.).

Під час вивчення курсу використовуються різні методи навчання у вищій школі. *Пояснювально-ілюстративний метод* та *метод проблемного викладу* використовується під час лекцій для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків, що наводяться у лекційній частині курсу. *Евристичний метод* допомагає в організації активного пошуку розв'язання висунутих пізнавальних завдань. *Дослідницький метод* використовується під час самостійної підготовки здобувачів. Здобувачі самостійно вивчають літературу, історичні джерела, готуючись до контрольної роботи та виконуючи індивідуальне навчально-дослідне завдання.

Зміст навчальної дисципліни

Лекції

Тема 1. Університет як продукт цивілізаційного розвитку людства.

Тема 2. Одеський національний університет імені І.І. Мечникова сьогодні.

Тема 3. Історіографічне засвоєння історії Одеського університету.

Тема 4. Передумови виникнення університету в Одесі. Рішельєвський ліцей.

Тема 5. Інституційне становлення, організація освітнього процесу та розвиток науки в Одеському університеті у другій половині XIX – на початку XX ст.

Тема 6. Дискретний період та відновлення Одеського університету (1920-1945).

Тема 7. Інституційний розвиток, освітній процес та розвиток науки в ОДУ імені І.І. Мечникова (1945-1991).

Тема 8. Місця пам'яті в ОНУ імені І. І. Мечникова.

Практичні заняття

Тема 1. Історіографія історії Одеського університету.

Тема 2. Основні віхи та напрями розвитку Одеського університету у другій половині XIX – на початку XX ст.

Тема 3. Визначні постаті Одеського університету у другій половині XIX – на початку XX ст.

Тема 4. Основні віхи та напрями розвитку Одеського університету у XX ст.

Тема 5. Визначні постаті ОДУ імені І.І. Мечникова (XX століття).

Тема 6. Пам'ятники, меморіальні дошки та політика пам'яті в ОНУ імені І. І. Мечникова.

Тема 7. Музейні експозиції ОНУ імені І. І. Мечникова як місця пам'яті.

Перелік рекомендованої літератури

Основна

1. Коваль І. М., Хмарський В. М. Історіографічне осмислення історії Одеського університету: віхи, люди, тексти, підсумки. *Краєзнавство*. 2015. №1-2. С.89-98.
2. Музичко О. Є., Синявська О. О., Хмарський В. М. Honoris causa: почесні члени, доктори, професори Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова : біограф. довідник. Одеса : ОНУ, 2020. 305 с.
3. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Історія та сучасність (1865 – 2015) / кол. авт.; гол. ред. І.М. Коваль; Одеський нац. ун-т імені І.І. Мечникова. Одеса : ОНУ, 2015. 964 с.
4. Хмарський В. Мережа закладів вищої освіти Одещини: до питання про хронологію та динаміку формування. *Південь України у вітчизняній та європейській історії: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції [зб. наук. праць] (13-14 вересня 2018 року, м. Одеса)* / ред. кол.: В.Л.Цубенко та ін. Одеса : Екологія, 2018. С.13-22.
5. Хмарський В.М. Одеський національний університет ім. І. Мечникова. *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=75022 (дата звернення: 29.08.2024)
6. Хмарський В. Проблемні питання заснування закладів вищої освіти Одеси як елемент їхньої політики пам'яті. *Південь України: етноісторичний,*

мовний, культурний та релігійний виміри: збірка наукових праць. Вип.7. / відп. ред. М.І.Михайлуца. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. С.545-550.

7. Хмарський В.М. Ювілеї Університету у контексті їхніх епох. *Ювілейна збірка наукових праць, присвячена 150-річчю Одеського національного університету імені І.І.Мечникова* / Гол. ред. І. М. Коваль; ред. колегія: В. О. Іваниця, В. М. Хмарський, відповідальний секретар О. І. Драгуновська. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2015. С.9-17.

Додаткова

1. Випускники Одеського (Новоросійського) університету: енциклопед. словник. Вип.1. Одеса : Астропринт, 2005. 264 с.; Вип.2. Одеса : Астропринт, 2010. 230 с.
2. Випускники Одеського національного університету імені І.І. Мечникова: енциклопед. словник. Одеса : ОНУ, 2019. 700 с.
3. Золоті імена Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Одеса : ОНУ, 2016. 206 с.
4. Каленюк І. С., Куклін О. В. Розвиток вищої освіти та економіка знань. Київ : Знання, 2012. 343 с.
5. Крізь призму пам'яті і часу: Одеський Рішельєвський ліцей у спогадах сучасників: [від ліцею до ун-ту]: до 200-річчя від дня засн. / [авт.-упоряд. О. О. Синявська] ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса: Бондаренко М. О., 2017. 298 с.
6. Левченко В. В. Історія Одеського інституту народної освіти (1920-1930 рр.): позитивний досвід невдалого експерименту: монографія. Одеса : ТЕС, 2010. 428 с.
7. Музичко О. Є., Синявська О. О., Хмарський В. М. Статус *honoris causa* в історії Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (XIX-XXI ст.) . Сторінки історії. 2022. №54. С.314-330.
8. Одеському національному університету імені І. І. Мечникова – 145: Лібрето напередодні славетного ювілею: [науково-популярний нарис] / О. Б. Дьомін, В. М. Хмарський. Одеса : Астропринт, 2010. 48 с.
9. Професори Одеського національного університету імені І.І. Мечникова: біогр. довід.: у 2 т. Т.1 : Ректори (1865-2020). Одеса : ОНУ, 2020. 160 с.; Т.2 : Професори (2005-2020). Одеса : ОНУ, 2020. 334 с.
10. Співробітники Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова – лауреати державних нагород України. Одеса : Астропринт, 2010. 144 с.
11. Хмарський В. Новоросійський університет за перші 50 років (1865-1915): візія Михайла Попруженка. *Південь України у вітчизняній історії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (Одеса, 22-23 листоп. 2012 р.): зб. наук. праць / ред. кол. : В. С. Дорофеев (голов. ред.), Є. В. Клименко, А. В. Гришин та ін. Одеса: Астропринт, 2012. С.20-24.

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: усне опитування на лекціях.

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Розподіл балів: поточний контроль на лекціях (16 балів), за роботу під час практичних занять (70 балів), ІНДЗ (14 балів).

Додаткові (бонусні) бали: реферат (15 балів).

Самостійна робота здобувачів.

Форми самостійної роботи: підготовка до практичних занять, підготовка доповіді (виступ на практичному занятті).

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика навчальної дисципліни визначається нормативними документами/ Положеннями, які є чинними в ОНУ імені І. І. Мечникова.

Система вимог: відвідування лекцій є обов'язковим; участь у поточному контролі; виконання необхідного мінімуму навчальної роботи – захист доповіді.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: здобувач має бути присутнім на практичних заняттях.

Політика щодо академічної доброчесності: нульова толерантність до академічної доброчесності.

Політика щодо відвідування та запізнь: ліберальна.

Мобільні пристрої: використовуються у разі потреби з навчальними цілями

Поведінка в аудиторії: згідно загальноприйнятих норм та «Правил внутрішнього розпорядку в ОНУ імені І.І. Мечникова».